

Guía Docente				
Datos Identificativos				2022/23
Asignatura (*)	Xestión Medioambiental		Código	760G01038
Titulación	Grao en Relacións Laborais e Recursos Humanos (Ferrol)			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Terceiro	Optativa	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Economía			
Coordinación	Lopez Fernandez, Jose Luis	Correo electrónico	j.lopez@udc.es	
Profesorado	Lopez Fernandez, Jose Luis	Correo electrónico	j.lopez@udc.es	
Web				
Descrición xeral				

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A3	Saúde laboral e prevención de riscos laborais.
A7	Auditoría Sociolaboral.
A13	Transmitir e comunicarse por escrito e oralmente usando a terminoloxía e as técnicas adecuadas.
A14	Seleccionar e xestionar información e documentación laboral.
A15	Dirixir grupos de persoas.
A18	Interpretar datos e indicadores socioeconómicos.
A19	Identificar as fontes de información económica e o seu contido.
A31	Aplicar os coñecementos á práctica.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información.
B5	Toma de decisións.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B8	Razoamento crítico.
B9	Traballo en equipos.
B10	Recoñecemento á diversidade e á multiculturalidade.
B12	Motivación para a calidade.
B13	Adaptación a novas situacións.
B14	Aprendizaxe autónomo.
B15	Creatividade.
B16	Liderado.
B17	Sensibilidade cara a temas medioambientais.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe		
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título	
A3 Saúde laboral e prevención de riscos laborais.	A3 A31	C1 C3
A7 Auditoría sociolaboral	A7	
A13 Transmitir e comunicarse por escrito e oralmente usando a terminoloxía e as técnicas adecuadas.	A13	
A14 Seleccionar e xestionar información e documentación laboral	A14	
A15 Dirixir grupos de persoas	A15	
A18 Interpretar datos e indicadores socioeconómicos.	A18	
A19 Identificar as fontes de información económica e o seu contido.	A19	
B2 Capacidade de análise e síntese.		B2
B3 Capacidade de organización e planificación.		B3
B4 Capacidade de xestión da información.		B4
B5 Toma de decisións		B5
B6 Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.		B6
B8 Razoamento crítico.		B8
B9 Traballo en equipo.		B9
B10 Recoñecemento á diversidade e á multiculturalidade.		B10
B12 Motivación para a calidade.		B12
B13 Adaptación a novas situacións.		B13
B14 Aprendizaxe autónomo.		B14
B15 Creatividade		B15
B16 Liderazgo		B16
B17 Sensibilidade cara a temas medioambientais.		B17
C4 Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.		C4
C6 Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.		C6
C7 Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.		C7
C8 Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.		C8

Contidos	
Temas	Subtemas
1.- Os problemas ambientais.	1.1. Principais problemas ambientais. 1.2. Clasificación dos problemas ambientais. 1.3. A evolución dos problemas ambientais. 1.4 Os principais problemas ambientais en España.
2.- O problema desde un punto de vista económico.	2.1. Mercado e satisfacción de necesidades. 2.2. Biosfera e mercado. 2.3. Racionalidade económica e degradación ambiental. 2.4. O nivel de contaminación óptimo.
3.- O valor do medio ambiente.	3.1. A ética e o orixen do valor do medio ambiente. 3.2. Valor e equidade. 3.3. O valor económico total. 3.4. O mercado como mecanismo de valoración.
4.- Métodos de valoración da calidade ambiental.	4.1. Métodos de valoración da calidade ambiental: métodos directos, métodos indirectos, limitacións dos métodos.

5.- Indicadores Ambientais.	5.1. Indicadores ambientais. 5.2. Capital natural, ahorro xenuino e riqueza. 5.3. A pegada ecolóxica.
6.- Política Ambiental.	6.1. Política económica e política ambiental. 6.2. Política ambiental: tipoloxía. 6.3. A Axencia ambiental e o problema da información. 6.4. A normativa ambiental: ventaxas e inconvenientes. 6.5. Impostos ambientais, subsidios ambientais, permisos de emisión negociables.
7.- Empresa e medio ambiente.	7.1. A resposta da empresa ante a variable ambiental. 7.2. Ferramentas para a política medioambiental da empresa. 7.3. Sistemas que se centran no produto ofrecido.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Eventos científicos e/ou divulgativos	A3 A14 A18 B2 B4 B8 B10 B14 B17	1	7	8
Lecturas	A3 A14 A18 A19 B2 B4 B8 B14 B17 C6	1	8	9
Portafolios do alumno	A13 A14 A18 A19 B2 B3 B4 B8 B14 B15 C1	7	15	22
Proba obxectiva	A13 A14 A18 A31 B2 B8 B14 C1 C8	2	0	2
Traballos tutelados	A13 A14 A18 A19 B2 B3 B4 B5 B9 B16 C3	4	15	19
Sesión maxistral	A7 A14 A18 A19 B2 B3 B4 B6 B8 B12	30	50	80
Seminario	A13 A14 A15 A18 A19 A31 B2 B4 B8 B13 C4 C7	2	5	7
Atención personalizada		3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Eventos científicos e/ou divulgativos	Actividades realizadas polo estudante que implican a asistencia e/ou participación en eventos científicos, e/ou divulgativos (congresos, xornadas, simposios, cursos, seminarios, conferencias, exposicións, etc.) co obxectivo de profundizar no coñecemento de temas de estudo relacionados coa materia. Estas actividades proporcionan a o estudante coñecementos e experiencias actuais que incorporan as últimas novidades referentes a un determinado ámbito de estudo
Lecturas	Son un conxunto de textos e documentación escrita que se recolleron e editaron como fonte de profundización nos contidos traballados.
Portafolios do alumno	É unha carpeta ou archivador ordeado por seccións, debidamente identificadas ou etiquetadas, que conteñen os rexistros ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo estudante nun período de tempo, cos comentarios e calificacións asignadas polo profesor, o que lle permite visualizar o progreso do estudante. O portafolios inclúe todo o que fai o estudante, como: apuntes ou notas de clase, traballos de investigación, guías de traballo e o seu desenvolvemento, comentarios de notas, resúmenes, probas escritas, etc.

Proba obxectiva	Proba escrita utilizada para a avaliación do aprendizaxe coa característica distintiva de a posibilidade de determinar si as respostas dadas son ou non correctas. Constitue un instrumento de medida, elaborado rigurosamente, que permite avaliar coñecementos, capacidades, destrezas, rendimento, aptitudes, actitudes, intelixencia, etc. É de aplicación tanto para a avaliación diagnóstica, formativa ou sumativa. A proba obxectiva pode combinar distintos tipos de preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación. Tamén se pode construír con un só tipo de estas preguntas.
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover o aprendizaxe autónomo dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente o aprendizaxe de como facer as cousas. Constitue unha opción baseada en que os estudantes asuman a responsabilidade do seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensinanza baséase en dous elementos básicos: o aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento dese aprendizaxe polo profesor.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introducción de preguntas dirixidas a os estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar o aprendizaxe. A clase maxistral é tamén coñecida como conferencia, método expositivo e lección maxistral. Esta última modalidade resérvase a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, con un contido que supón unha elaboración orixinal baseada no uso casi exclusivo da palabra como vía de transmisión da información a audiencia.
Seminario	Técnica de traballo en grupo que ten como finalidade o estudo intensivo dun tema. Caracterízase pola discusión, a participación, a elaboración de documentos e as conclusións as que teñen que chegar todos os componentes do seminario.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario Sesión maxistral Traballos tutelados Lecturas Portafolios do alumno Eventos científicos e/ou divulgativos	O seguimento dos traballos tutelados, da elaboración do portafolios, a presentación, exposición das lecturas e a xustificación, breve resumo da asistencia a eventos científicos e/ou divulgativos relazaráanse nas datas e horas de tutorías que acorden o profesor e os estudantes, das recollidas na guía do estudante.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	A13 A14 A18 A19 B2 B3 B4 B5 B9 B16 C3	Metodoloxía deseñada para promover o aprendizaxe autónomo dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos, profesionais). Está referida prioritariamente o aprendizaxe de como facer as cousas. Constitue unha opción baseada en que os estudantes asuman a responsabilidade do seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensinanza baséase en dous elementos: o aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento dese aprendizaxe polo profesor. Elaboración, presentación e defensa dun traballo individual ou en grupo de algún tema relacionado cos contidos do programa; con anterioridade a que finalice o cuatrimestre e nunca máis tarde de quince días antes da data da proba obxectiva final da convocatoria ordinaria.	15

Proba obxectiva	A13 A14 A18 A31 B2 B8 B14 C1 C8	Proba escrita utilizada para a avaliación do aprendizaxe coa característica distintiva da posibilidade de determinar se as respostas dadas son ou non correctas. Constitue un instrumento de medida, elaborado rigurosamente, que permite avaliar coñecementos, capacidades, destrezas, rendimento, aptitudes, actitudes, intelixencia, etc. E de aplicación tanto para a avaliación diagnóstica, formativa ou sumativa. A proba obxectiva pode combinar distintos tipos de preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación. Tamén se pode construír con un só tipo de estas preguntas. Na data aprobada na Xunta de Facultade, realizarase unha proba obxectiva na que o estudante terá que responder a un cuestionario teórico-práctico (test de resposta cerrada e aberta; os erros restarán 1/2 de valor de 1 acerto) e preguntas de resposta aberta (breve explicación, resumo, interpretación de datos, etc.) ou de ambos tipos.	60
Lecturas	A3 A14 A18 A19 B2 B4 B8 B14 B17 C6	Son un conxunto de textos, documentación escrita que se recolleron, editaron como fonte de profundización nos contidos traballados. O estudante deberá presentar unha breve recensión sobre alguna das lecturas recomendadas polo profesor e defendela con anterioridade a que finalice o cuatrimestre e nunca máis tarde de quince días antes da data da proba obxectiva final da convocatoria ordinaria.	5
Portafolios do alumno	A13 A14 A18 A19 B2 B3 B4 B8 B14 B15 C1	E unha carpeta ou archivador ordeado por seccións, debidamente identificadas ou etiquetadas, que conteñen os rexistros ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo estudante nun período de tempo, cos comentarios e calificacións asignadas polo profesor, o que lle permite visualizar o progreso do estudante. O portafolios inclúe todo o que fai o estudante, como: apuntes ou notas de clase, traballos de investigación, guías de traballo e o seu desenrolo, comentarios de notas, resúmenes, probas escritas, etc.	15
Eventos científicos e/ou divulgativos	A3 A14 A18 B2 B4 B8 B10 B14 B17	Actividades realizadas polo estudante que implican a asistencia e/ou participación en eventos científicos, e/ou divulgativos (congresos, xornadas, simposios, cursos, seminarios, conferencias, exposicións, etc.) co obxectivo de profundizar no coñecemento de temas de estudo relacionados coa materia. Estas actividades proporcionan a o estudante coñecementos e experiencias actuais que incorporan as últimas novidades referentes a un determinado ámbito de estudo. Esixe presentación do programa, certificado de asistencia e breve resumo do contido.	5

Observacións avaliación

En calquer caso o estudante terá a posibilidade de presentarse exclusivamente a proba obxetiva final nas datas señalas pola Xunta de Facultade na que o estudante terá que dar resposta a un cuestionario teórico-práctico (test de resposta cerrada e aberta, os erros restarán 1/2 do valor de 1 acerto), preguntas de resposta aberta (breve explicación, resumo, interpretación de datos e gráficas, casos prácticos) ou de ambos tipo. A valoración en este caso da proba final será de 6,0 puntos. Se o estudante decide non acollerse o sistema de avaliación/exclusiva mediante unha proba obxetiva final, o outro sistema permite diseñar o proceso de formación tendo como punto de partida o volúmen de traballo que o estudante deberá realizar para acadar os obxetivos propostos, e dicir, a asistencia as sesións expositivas e interactivas, traballos tutelados, lecturas, portafolios, así como o traballo persoal que supón o estudo dos contidos do programa. Para poder acollerse o sistema de avaliación continua o estudante terá que asistir necesariamente a un mínimo do 80% das sesións e para poder aprobar a asignatura e necesario obter unha nota mínima de 4 na proba obxetiva final.

Os estudantes con dedicación o estudo a tempo parcial terán o mesmo sistema de avaliación que os estudantes a tempo completo e en caso que non asistan as sesións presenciais terán que entregar ás prácticas, traballos, portafolios, lecturas etc. antes da data da proba obxetiva final da convocatoria ordinaria.

Para a segunda oportunidade os criterios de avaliación serán os mesmos que na primeira oportunidade.

A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, una vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso (0) na materia na convocatoria correspondente, invalidando así calquera cualificación obtida en todas as actividades de avaliación de cara a convocatoria extraordinaria.

Fontes de información

Bibliografía básica	- (1999). Manual de Gestión Medioambiental. Madrid. Mapfre - (). Norma ISO 14001. - (). Reglamento EMAS. - Conesa Fernández-Vitoria, Vicente y otros (). Los instrumentos de la Gestión Medioambiental en la Empresa. Mundi Prensa Libros, S.A. - Pousa Lucio, Xoan M. (). La Gestión Medioambiental: un objetivo común. Ideas Propias - Hunt, David y Jhonson, Catherine (). Sistemas de Gestión Medioambiental: principios y práctica. McGraw-Hill/Interamericana de España S.A. - Claver, E., Molina, J.F. y Tarí, J.J. (). Gestión de la Calidad y Gestión Medioambiental. Pirámide Madrid - Soler Manuel A. (). Manual de Gestión del Medio Ambiente. Ariel, S.A - AENOR (). Gestión Medioambiental. - Azqueta Diego (). Introducción a la Economía Ambiental. McGraw-Hill
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías